

Het Haags binnenduïnbos

Een toekomstvisie voor de grote duinparken in Den Haag

Bosrijke parken als de Scheveningse Bosjes, Zorgvliet en het Hubertusduin in Den Haag vormen samen een groot groengebied. Ze zijn aangelegd in de vroegere Oostduinen. De Haagse natuurbeschermingsvereniging AVN maakt zich zorgen over deze fraaie duinparken en heeft daarom een toekomstvisie opgesteld. Een kennismaking.

ALETTA DE RUITER

Binnenduïnbos bij Den Haag:
duinen vermomd als stadspark.
Foto: Aletta de Ruiter

Den Haag is een mooie, groene stad. Vooral aan de noordwestkant, richting Scheveningen, liggen grote bossen en parken. De Scheveningse Bosjes, Nieuwe Scheveningse Bosjes, Klein Zwitserland, Hubertusduin en Zorgvliet zijn voor buitenstaanders minder bekend, maar vormen voor Hagenaars, samen met een aantal kleinere parken, één grote groene oase. Het is ruim 200 hectare groot en is daarmee het grootste binnenstedelijke groengebied van Nederland. Al deze parken zijn aangelegd in het duingebied tussen het vroegere Den Haag en het kustdorp Scheveningen. De duinen zijn er nog steeds herkenbaar aan de hoogteverschillen tussen valleien en duintoppen.

Hoewel het nu in de eerste plaats ruime, groene stadsparken zijn, verraden typische duinplanten en -dieren nog altijd het oorspronkelijke landschap. Het zijn duinen, vermomd als stadspark.

Duinnatuur in de stad

De rijke broedvogelbevolking laat goed zien dat we hier eigenlijk te maken hebben met duinbossen en -struwelen. In het voorjaar kun je in de meeste parken nachtegallen horen zingen. In de oudere bossen broeden bijzondere soorten als havik, bosuil, groene specht, kleine en grote bonte specht, glanskop en boomklever. In het Hubertusduin leven typische duinvlinders als bruin blauwtje en heivinder. In het oude landgoedbos van Zorgvliet groeien de meeste stinsenplanten, waaronder de fraaie wilde hyacint, maar ook dalkruid en lelietje-van-dalen. De hoofdmoot van de groengebieden heeft vooral de karakteristiek van een binnenduïnbos. De bomen zijn aangeplant, maar uitgezonderd het gazon van de Waterpartij, Klein Zwitserland en het Westbroekpark is er geen sprake van een parkaanleg en wordt er ook niet intensief beheerd.

Het oude landschap

Op de kaart van Nicolaas en Jacobus Cruquius uit 1712 ligt het gehele gebied nog min of meer braak. De ontginning is al wel in aantocht. Landgoed Sorghvliet is reeds aangelegd en als eerste verharde straatweg in Nederland zien we de Scheveningseweg in een kaarsrechte lijn tussen Die Haghe en het vissersdorp Schevelinge liggen. De rest is nog Wildernisse, die overigens wel her en der als gebruiksland dienst deed. Kris-kras lagen paardenweitjes, hooiveldjes, hakhoutbosjes (de Oude en Jonge Rijs) of velden waar de netten werden geboet. Vanaf de eerste helft van de negentiende eeuw zien we op de kaarten de menselijke invloed in het landschap groeien. In die eeuw worden een kanaal, enkele wegen en drie railverbindingen aangelegd waarna de ontsluiting van de duinen in een stroomversnelling terecht komt. Villawijken als het Van Stolkpark en het Belgisch Park verrijzen op de rand van Scheveningen. Op sommige plekken wordt zand afgegraven om verderop in de stad te gebruiken voor de aanleg van wegen.

Stadsparken op een paraboolduin

Die oude kaarten geven echter geen goed inzicht in de hoogteverschillen van het landschap. Verspreid over meerdere parken is namelijk een hoog stuifduin aanwezig dat door geografen een paraboolduin wordt genoemd. De halve cirkel van hoge duintoppen loopt van het Belvédèreduin naar de Nieuwe Scheveningse Bosjes. Het

was ooit een groot dynamisch stuifduin waarvan de wind de toppen weer had gekerfd. Onze negentiende-eeuwse voorouders hebben slim gebruik gemaakt van die inkervingen, want juist op die plaatsen is de halve cirkel doorsneden met wegen en kanalen. In het westen lag een grote duinvalei die tot op het grondwater was uitgeblazen. Daar ligt tegenwoordig het Westbroekpark. Wat verder naar het oosten ligt nog een duintop in het Hubertusduin.

Zorgen om de rust

De Haagse Vogelbescherming heeft de afgelopen 25 jaar de broedvogels gemonitord. Al sinds 2003 blijken de aantallen storingsgevoelige vogels zoals nachtegaal en bosuil af te nemen. Werden er in de Scheveningse Bosjes in 1992 nog tien broedgevallen geteld van de nachtegaal, in 2010 waren het er nog maar twee. In de Nieuwe Scheveningse Bosjes zakte de soort zelfs van zes naar nul en in het Hubertusduin van vijf naar een. Ook de bosuil verdween als broedvogel uit de laatste twee gebieden. Verstoringen gevoelige vogels geven een beeld van de algehele natuurwaarde van een gebied. De Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage en omstreken AVN wil er voor waken dat er niet nog meer verstoring in deze stedelijke duinnatuur gaat optreden. De ontwikkeling van het 'Internationale Park voor de Vrede', zoals de gemeentelijke planontwikkelaars de groengebieden rond de Scheveningse Bosjes noemen, baren natuurliefhebbers dan ook grote zorgen. Blijft de tot op heden zo kenmerkende rust gespaard of wordt het groen straks gebruikt als decor voor meer culturele activiteiten?

Toekomstvisie AVN

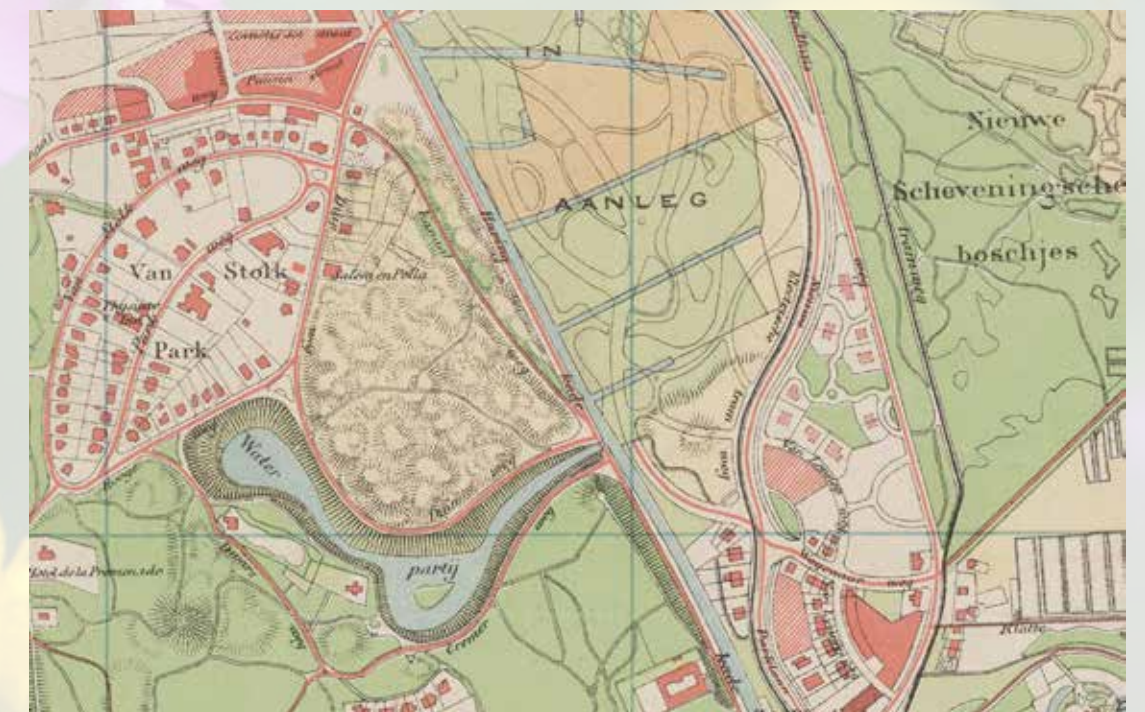
Om tegenwicht te bieden heeft de AVN een toekomstvisie opgesteld. Hierin wordt geadviseerd om de duinparken niet te gebruiken voor grootschalige internationale evenementen. Er zijn voldoende andere mogelijkheden om bezoekers van dit groen te laten genieten. Herstel van uitkijkpunten en zichtlijnen zal het karakter van het gebied ten goede komen. Er kunnen routes worden uitgezet met digitale markeringen, waaraan historische informatie kan worden toegevoegd. Het groenbeheer zou nog beter kunnen als dit wordt aangepast aan de aanwezige natuurwaarden. Voor duinplanten en -dieren heeft herstel van ecologische verbindingen en het wegnemen van barrières hoge prioriteit.

De visie 'Het Haags Binnenduïnbos' is te bestellen via www.avn.nl

ALETTA DE RUITER IS BESTUURSLID VAN DE AVN
EN WERKT ALS ECOLOGISCH ADVISEUR BIJ BUREAU
'DE GROENE VRAAGBAAK'

Nachtegaal. Foto: Jan Hendriks

Doorgraving
paraboolduin in 1900.
Uit: archief AVN